

صفحه
www.ketab.ir
محمد علی خردی

سرشناسه: خسروی، محمدعلی، ۱۳۳۴-
 عنوان و نام پدیدآور: اصفهان آینه وقف و هنر / محمدعلی خسروی
 مشخصات نشر: تهران: اطلاعات، ۱۳۹۵
 مشخصات ظاهری: ۶۵۶ ص.: مصور، جدول
 شابک: 978-600-435-023-5
 وضعیت فهرست نویسی: فیبا
 یادداشت: کتابنامه
 یادداشت: واژه نامه
 موضوع: وقفنامه ها - ایران - اصفهان - تاریخ
 موضوع: Endowment documents - Iran - Esfahan - History
 موضوع: اصفهان - تاریخ
 موضوع: Esfahan (Iran) - History
 تناسبات افزوده: مؤسسه اطلاعات
 رده بندی کنگ: ۱۳۹۰ ۵ خ ۷۷ ص / DSR ۲۰۷۳
 رده بندی دیو: ۹۵۵/۹۳۲
 شماره کتابشناسی ملی: ۲۲۰۳۰۰

انتشارات اطلاعات

تهران: خیابان میرداماد، خیابان نفت جنوبی، روزنامه اطلاعات، شماره پستی ۱۵۴۹۹۵۳۱۱۱
 تلفن: ۲۹۹۹۳۴۵۵۶
 فروشگاه مرکزی: بزرگراه حقانی، روبروی ایستگاه مترو، ساختمان روزنامه اطلاعات، تلفن ۲۹۹۹۳۴۶۶
 فروشگاه شماره (۱): خیابان انقلاب اسلامی، روبروی دانشگاه تهران، تلفن: ۶۶۴۶۰۷۳۴

اصفهان آینه وقف و هنر

به کوشش محمدعلی خسروی
 با همکاری دکتر سیدمحسن قائم فرد - سیدکمال میرکلف
 صفحه آرا: مهدی نحوی
 طراح جلد: سیدمحسن زمانی
 حروف نگاری، چاپ و صحافی: مؤسسه اطلاعات
 شمارگان: ۱۰۵۰ نسخه
 چاپ اول: ۱۳۹۵

قیمت: ۳۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۴۳۵-۰۲۳-۵ ISBN: 978-600-435-023-5

همه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است. Printed in Iran

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۷
• تاریخ	
تصویری از اصفهان در اسلام / روانشاد دکتر لطف‌الله هنرفر.....	۱۱
پیشینه تشیع در اصفهان / رسول جعفریان.....	۳۵
وقف در اصفهان، پراکندگی خرابه‌های مقومات و آثار آن / دکتر سیروس شفق.....	۶۹
زننده رود احسان / سیدکمال میرحلف.....	۹۹
جمال‌الدین اصفهانی وزیر نیکوکار عصر سلجوق / روانشاد دکتر سیدنورالله کسائی.....	۱۲۵
شهشاهانی مجتهدی واقف، ناقدی ژرف‌نگر / دکتر موسوی.....	۱۴۳
یادی از استاد مرحوم آیت‌الله ارباب / سیدکمال میرحلف.....	۱۷۱
□	
• معماری و هنر	
معرفی مجموعه تاریخی مسجد ساروتقی و مدرسه ثقة الاسلام / روانشاد محمد میریار.....	۱۸۳
مسجد سید اصفهان و نکته‌ای از معماری آن / دکتر حسین مسجدی.....	۱۹۹
برج‌های کبوتر در اصفهان / مهندس سیدمحمد محمودیان.....	۲۰۹
منارجنبان و پدیده تشدید / اسفندیار معتمدی.....	۲۲۷
اصفهان نگین انگشتی جهان / نشستی با روانشاد استاد محمود ماهرالنقش.....	۲۳۵
دو هنرمند نقاش و چند خاندان هنرمند اصفهانی / عبدالعلی ادیب برومند.....	۲۶۳
حاج عباس هنرمند علامت‌ساز اصفهانی / ج. دلیو، آلن / ترجمه افسانه منفرد.....	۲۷۵
قدیم‌ترین شاعر پارسی‌گوی اصفهان / دکتر سیدمهدی نوریان.....	۲۸۱
معرفی بیاضی به خط میرزا محمدعلی خوشنویس اصفهانی / بهزاد قدسی.....	۲۹۱

- ۳۰۱..... مجموعه آثار نفیس خانه استاد جلال الدین همائی / دکتر ساسان سپنتا
- ۳۱۱..... جلوه‌های هنر در تخت فولاد اصفهان / سید کمال میر خلف

- ۳۲۷..... **سند**
- ۳۳۹..... وقف‌نامه مدرسة امامیه اصفهان / عبدالعلی ادیب برومند
- ۳۴۵..... وقف‌نامه مدرسة چهارباغ اصفهان / محمد نادر نصیری مقدم
- ۳۶۱..... وقف‌نامه اصفهان و وقف‌نامه آن / دکتر سیدمحسن قائم‌فرد
- ۳۷۵..... وقفه دلیشه / دکتر محمدمهدی الشریف
- ۳۸۵..... قرآن‌ها و اشیاء وقف مجینه کاخ چهلستون / سید علی اصغر میرخلف
- ۳۹۷..... صورت وقف‌نامه کتاب مدرسه ای از دوران صفوی / مجتبی ایمانیه
- ۴۰۳..... وقف و وصیت در ارادت به مونه ای از اسناد آن / لئون میناسیان
- ۴۱۱..... گزارشی از موقوفات ارامنه اصفهان
- ۴۱۷..... بیاض تاج‌الذین احمد وزیر / مدرسه سوره خوری
- ۴۲۹..... دو وقف‌نامه سنگی / میترا شاطری
- ۴۳۳..... وقف‌نامه‌های بانوان در دوره صفوی / دکتر نزهت احمدی

- ۴۴۹..... **پژوهش**
- ۴۵۱..... اختلاف نظر دو فقیه هم‌عصر در یک مسأله وقفی / دکتر سیداحمد ترابیان
- ۴۶۹..... وقف‌نامه امین‌الدوله / دکتر سیدمحسن قائم‌فرد
- ۴۸۱..... وقف پشتوانة نهادهای علمی و آموزشی در اصفهان عصر صفوی / دکتر محمدعلی ریاحی
- ۴۹۷..... مدرسه باقریه و نظام‌نامه آن / اسفندیار معتمدی
- ۵۱۳..... عناصر بازار اصفهان و موقوفات آن / دکتر سیروس شفقی
- ۵۵۳..... حاج میرزا حسن خان جابری انصاری مؤلف تاریخ اصفهان / جمشید مظاهری
- ۵۶۵..... مرحوم سیدمصلح‌الذین مهدوی و کتاب مزارات اصفهان / دکتر اصغر منتظرالقائم
- ۵۷۳..... کلیمیان اصفهان و مسأله وقف
- ۵۷۹..... شکل‌گیری گلستان شهدای اصفهان / دکتر اصغر منتظرالقائم

- ۵۸۵..... **نمایه‌ها**

پیشگفتار

«علم»، «اخلاق» و «هنر» سه ویژگی بزرگ ایرانیان است چه پیش از ظهور اسلام و چه پس از آن. با این سرق که پس از ورود اسلام به ایران، این هر سه بر پایه‌ای از مبانی عقیدتی و باورهای دینی استوار گردید، و موجب شد تا انگیزه‌های دانش‌طلبی و اخلاق‌ورزی و هنرجویی اصولی‌تر و فزاینده‌تر شود. تا جایی که درخشش تمدن اسلامی ایران در سده‌های چهارم و پنجم هجری برابر با سه قرن از تحت الشعاع خود قرار داد. در آن روزگار هیچ‌کس در نقاط مختلف جهان، برای دست‌یابی به سه گهر گرانقدر «علم، اخلاق و هنر» بی‌نیاز از ایران و ایرانی نبود. البته این مشعل فروزان هرگز در دست قومی و منطقه‌ای از اقوام بزرگ آریایی قرار داشت. چندی پرچمدار این سه گهر گرانقدر خراسان بزرگ بود که پرتو درخشانش با حمله و استیلای مغولان، به سال ۶۱۶ ه. ق، به افول گرایید. عالمان، مؤلفان، عارفان و هنرمندان ایرانی برخی کشته شدند و برخی راه‌گریختن و آوارگی در پیش گرفتند. اما پس از سه قرن رکود، باز جهشی در ایران پدید آمد. این جهش از غروب آفتابی که از خراسان برآمده بود، آفتاب تمدن اسلامی - ایرانی از افق اصفهان طلوع کرد و این شهر را به کانون عظیم علم و اخلاق و هنر و حکمت و شعر و ادب مبدل ساخت. اصفهان از آن پس برای قرن‌ها نگین انگشتی مشرق زمین شد.

آشنایی با پیشینه تاریخی و اجتماعی و پشتوانه فرهنگی و هنری اصفهان ضرورتی است که پرداختن به آن می‌تواند افق نگاه نسل امروز را تا دور دست‌ها بگشاید. نسلی که متأسفانه با هویت ملی و دینی خود بسیار غریب و ناآشناست. و اگر گاهی هم دلش هوای عظمت نیاکان خود را داشته باشد سوگمندانه، نه از زبان خودی‌ها، که مایل است از بیگانگان بشنود. دلایل این گسست فرهنگی و خلا هویتی را باید بخشی در توطئه اجانب و دشمنان اسلام و ایران و

بخشی عظیم تر را در عوامل داخلی و سوء عملکردها و تضاد رفتارها با گفتارها و برخوردهای دوگانه جستجو کرد.

به هر حال امروز ماییم و انبوهی از افتخارات درخشان دیروز و نسل نگران و جویای حقیقت امروز. جوانان ما باید از سختکوشی و پشتکار و امید بی پایان نیاکان خود بیاموزند که هیچ راهی نیست که با پای عزم و اراده پیموده نشود و هیچ گرهی نیست که با سرانگشت خالیت رهنر گشوده نگردد. هدف از انتشار این مجموعه نیز همین است و بس.

دفتنی است عمده مقالات این مجموعه را، سال‌ها پیش، در شماره‌های متعدد میراث جاویدان به صورت پراکنده منتشر کرده بودم. از سویی کمیاب و یا نایاب بودن آن شماره‌ها و ضرورت باز انتشار آنها و از سویی نواقص موجود مرا واداشت تا در قالبی جدید ابتداء همه آن مقالات را جمع، متن و تحریر فچینی کنم و سپس با افزودن مطالب جدید و بازنگری و ویرایش مجدد و استخراج نمایه آن مطالب را در چهار فصل (تاریخ، معماری و هنر، سند و پژوهش) تنظیم و مجموعه‌ای نسبتاً کامل و درخور را تقدیم اهل فرهنگ و ادب و علاقه‌مندان تاریخ و پژوهش نمایم. خداوند کریم را بر این توفیق سپاسگزارم.

محمدعلی خسروی